

2017-02-22 Diarienummer: Ä 2016-01875

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende Valfärdsutredningens delbetänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78). Ert dnr Fi2016/04014/K.

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Tillväxtverket har också ett särskilt ansvar i arbetet med förenkling för företag. Givet det mycket omfattande delbetänkandet har Tillväxtverket valt att fokusera på frågor av principiell karaktär som rör förutsättningar för företagande och entreprenörskap samt förslag som direkt berör myndighetens uppdrag.

Tillväxtverkets synpunkter

Tillväxtverkets uppdrag är att verka för goda villkor för entreprenörskap och företagande, vilket även skapar förutsättningar för företag att växa. Att begränsa förutsättningarna för företagandet inom en specifik bransch skulle innebära ojämlika villkor för företagande i Sverige. Företagare som valt att driva verksamhet inom välfärdssektorn skulle då omfattas av andra krav och villkor avseende hur vinster får användas jämfört med företagare i andra branscher.

Generellt är det nödvändigt att företag genererar ett överskott från sin verksamhet. I en långsiktigt hållbar verksamhet behövs kapital för att investera i vidareutveckling av verksamheten. Vinst är även en förutsättning för att bygga upp en buffert för sämre tider och för att kompensera för den affärsrisk som ägare och företagsledaren tar. Som framförs i utredningen¹ kan en vinstbegränsning inom välfärdssektorn leda till minskade incitament för att effektivisera verksamheten och därmed ett minskat intresse för att utveckla nya eller förbättrade processer. Detta är på sikt negativt för möjligheterna att möta framtidens utmaningar inom välfärdsområdet.

Kvalitet i fokus

Tillväxtverket menar att det inte råder en motsättning mellan vinst och verksamhetens kvalitet, eller att kvaliteten nödvändigtvis blir lidande av att privata aktörer inom välfärdssektorn är vinstdrivande. Valfrihet för medborgare innebär att det finns en mångfald av utförare som har möjlighet att differentiera innehållet i de tjänster som erbjuds. Valfärdstjänster är inte en vanlig marknad, vilket påtalas i utredningen, då den part som upphandlar och finansierar tjänsten är en annan än den som sedan använder tjänsten. Däremot ska medborgare, när de nyttjar olika välfärdstjänster, kunna förlita sig på att utförarens tjänster håller en god kvalitet och att tillsynen är densamma, oavsett

¹ SOU (2016:78), *Ordning och reda i välfärden*, s. 693.

om det är en privat eller offentlig utförare av välfärdstjänster. Så länge brukarens/elevens/patientens behov är i fokus och det ställs samma krav på kvalitet och uppföljning, är förekomsten av vinster i privat utförda välfärdstjänster underordnat. En mångfald av utförare och möjligheten till valfrihet sätter press på samtliga aktörer inom välfärdssektorn att kontinuerligt förbättra och vidareutveckla sin verksamhet och sitt erbjudande. När dessa innovationer sprids gynnas utvecklingen i hela välfärdssektorn.

Att utveckla metoder för en mer transparent, effektiv och tydlig styrning och uppföljning av kvalitet i välfärdsverksamheter, privata såväl som offentliga, är därför att föredra framför en generell vinstbegränsning. Tillväxtverket vill framhålla att modeller och metoder för att mäta och utvärdera kvalitet inte har utretts i tillräcklig utsträckning i betänkandet. Tydliga mått på kvalitet skulle även leda till att utförare prioriterar de aspekter av kvalitet som lagstiftaren avser, och inte bara aspekter som enkelt kan mätas.

Att prioritera resurser för tillsyn, bygga upp god kompetens hos beställaren gällande kvalitetskrav samt att tydligt styra mot kvalitet skulle bidra till att uppnå syftet att medborgare ska få ut bästa möjliga kvalitet i offentligt finansierad välfärd, i såväl privat som offentlig regi. Ett förbättrat stöd till kommuner och andra upphandlande enheter behövs för att kunna ställa ändamålsenliga krav på kvalitet i de tjänster som ska upphandlas/utföras. Här kan Upphandlingsmyndigheten ha en strategiskt viktig roll.

Krav på tillstånd, lämplighet och ekonomiska förutsättningar

Tillväxtverket stödjer förslaget om tillståndsplikt för alla verksamheter inom välfärdsområdet som får offentlig finansiering. Staten genom dess myndigheter bör kontrollera att en utförare som har för avsikt att bedriva verksamhet inom offentligt finansierad välfärd har de långsiktiga förutsättningar och kompetensen som krävs för att leverera tjänster av en god kvalitet. Men det är viktigt att detta tillståndsförfarande utformas på ett sådant sätt att det inte försvårar eller förhindrar mindre företags möjligheter att etablera sig på marknaden och utföra välfärdstjänster. Tillväxtverkets erfarenheter från tidigare insatser inom vård och omsorg är att tillståndsplikt kan försvåra för mindre företag, inte minst inom idéburen sektor. Det bör därför finnas en möjlighet till kostnadsdifferentiering, såsom föreslås i utredningen, och att den administration som krävs gällande tillståndshanteringen står i proportion till storleken på företaget.

Små respektive stora företag

Ett införande av vinstbegränsning för företag inom välfärdssektorn kan medföra att företag omfördelar resurser för att på så sätt reducera vinsten utan att detta leder till högre kvalitet. Således är det osäkert om den föreslagna regleringen leder till avsedd effekt. Större företag har andra möjligheter att omstrukturera sin verksamhet än mindre företag med mer begränsade resurser. Tillväxtverket anser att risken är stor för att mindre företag väljer att lämna välfärdssektorn.

Kvinnors och mäns företagande

Från Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2014* vet vi att merparten av små- och medelstora företag inom vård och omsorg, 55 %, drivs av kvinnor.² Även registerdata avseende operativa företagsledare visar att det är vanligare att kvinnor är företagsledare i denna bransch jämfört med män.³ Kvinnors företag har i genomsnitt färre anställda än mäns företag.⁴ Utredningen visar att "en stor del av

² Tillväxtverket (2015), *Mångfald i näringslivet, Företagens villkor och verklighet 2014*.

³ <https://tillvaxtverket.se/statistik/foretagande/operativa-foretagsledare.html>

⁴ Tillväxtverket (2015), *Mångfald i näringslivet, Företagens villkor och verklighet 2014*.

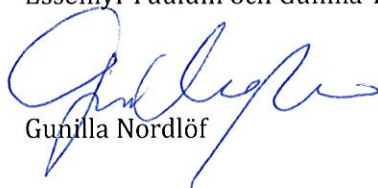
övervinsterna återfinns i mycket små företag⁵; omkring en tredjedel av dessa återfinns i välfärdsföretag med 1-4 anställda, och omkring två tredjedelar återfinns i småföretagen som helhet (dvs. företag med 0-49 anställda). Ytterligare reglering av branschen kan minska incitamenten att starta företag och leda till att befintliga företag bedömer att de inte har tillräckliga förutsättningar för att bedriva en långsiktigt hållbar verksamhet och därför väljer att lämna marknaden. Tillväxtverket anser att konsekvenserna av att införa en vinstbegränsning inte har utretts tillräckligt utifrån dess eventuella påverkan på kvinnors respektive mäns företagande.

Idéburen sektor

Som beskrivs i utredningen, är idéburen sektor som utförare av välfärdstjänster betydligt mindre i Sverige jämfört med andra länder. Tillväxtverket arbetar sedan tidigare med att stödja utvecklingen av socialt företagande, där motivet främst är att erbjuda en social nytta för individer och samhälle och att möta samhällsutmaningar. Tillväxtverket menar att det idéburna företagandet behöver stärkas för att bidra till en mångfald av metoder och inriktningar för att säkerställa medborgares valfrihet. Det är därför positivt att det i utredningen föreslås att upphandling i högre grad ska kunna ta hänsyn till de mervärden som idéburna organisationer bidrar med. Tillväxtverket vill även framföra att en generell förenkling av upphandlingsregler skulle gynna mindre företag som inte har samma administrativa förutsättningar att delta i offentlig upphandling som stora företag.

Tillväxtverket ser ett behov av att genomföra insatser för att stärka idéburen sektors utveckling inom välfärdsområdet men också ideell sektor i allmänhet. En förutsättning för utvecklingen av aktörer inom ideell sektor är att uppdragen karaktäriseras av långsiktighet och förutsägbarhet. Generellt leder osäkerhet kring förutsättningar och villkor till att företagande och nyföretagande påverkas negativt. När det gäller allt småföretagande är det viktigt att inte höja trösklarna genom ökad administration och reglering.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf. Christina Nyström har varit föredragande. I handläggningen har Eva Carlsson, Eva Johansson, Johanna Essemyr Pauldin och Gunilla Thorstensson deltagit.

Gunilla Nordlöf

Christina Nyström

⁵ SOU (2016:78), *Ordning och reda i välfärden*, s. 206.